Cur proterunt, quem eri gunt?

mam honoris indignitatem. Alia timor. Non invenerunt uti cogitarunt. Singuli, quia ex illis cuncta cupiebant; & cunctis, non ſingulis erant cuncta. Unde in exitu vel ad exitum, quicquid cogitatum cùm non cecidiſſet (nec poſsibile) ad votum; ſaxum ab erectoribus alliditur, uti ſaxum.

13 *Hæc res* (inquit Seneca 3. de *Ira* à cap. 30.) *ſua in reges arma convertit; fidiſsimoſque eò compulit, ut de morte eorum cogitarent, pro quibus & ante quos mori, votum habuerant. Divum Iulium plures amici confecerunt, quàm inimici; quorum non expleverat ſpes inexplebiles: ſed quemadmodum ſufficere tam improbis deſiderijs poſſet; cùm tantum omnes concupiſcerent, quantum poterat unus?* Hoc periculum ex affectione nationum, & quùm ad honorum munia, non eliguntur merita: ut contigit perverſo C. Caligulæ, cui initio principatus ſcriptum encomium: P. P. *Pater* ſcilicèt *Patriæ*: verùm decurſu temporis, iurè interpretatum *Patriæ Peſtis*. Hemelar. *Tabul.* 5. Hinc cautum à populo Romano, Senatuque, *ut vacationem aliquando honoris Fabiæ gentis daret; ne maximum imperium in una familia continuaretur*. Ita apud Valer. Maxim. *lib.* 4. *cap.* 1. *n.* 5. Dotes enim abeſſe ab alijs, eſt dumtaxàt cogitare cogitationes. Statuæ Heroibus Athenis erectæ, dicebantur *Lotina ſimulacra*: inquit Pauſan. *cap.* 250. ex quo etiam Chartar. de *Imagin.* pag. 16. Ex uſu loti procedere oblivionem patriæ, aſſerunt ex Homer. *9. Odyſſ.* Strab. *lib.* 17. Plin. 13. *cap.* 17. & Eraſm. *Chiliad.* 2. *Centur.* 7. n. 62. Aptè ſtatuæ hominum inſignium factæ ex loto; ut affectionis ſuorum amandaretur ſuſpicio: igitur cùm honoris ſplendor illis ſit, non à ſuis, ſed per ſe; ſignant patria oblitâ, haudquaquàm habere à patria, ſed per clariſsima geſta: macula ſanè eſt honoris, ſi habetur tantùm à ſuis: etenim meritorum eſt oblivio, ſi ſuffragatur affectio. Hinc lemma ignis, extra ſphæram qui lucidus: *Splendet, nativâ è ſede remotus*. Picinell. 2. *Mund. Symbol.* n. 14. Ita claritatis meritorum, muniumque fulgor; ſi operationum ſolicitatur ſplendor: igitur qui non per ſe, ſed à ſuis honoratus, obtinet profectò dignitatem; ſed nequaquàm dignitatis ſplendorem.

Senec. — *Erigunt in commodum.* — *Hemelar.* — *Valer. Maxim.* — *Quæ Lotina ſimulacra?* — *Cur heroes inſtar ignis?* — *Picinell.*

14 Bernardus ſtudet paci, ac medetur carcinomati. *Eligendi* (ait, 4. de *Conſiderat.* cap. 4.) *de toto orbe, orbem iudicaturi*. Ita relegatur nationum queſtus, dum ſecundum merita omnes eliguntur, & ex omnibus: etenim ſi nos Deus congregavit de nationibus in unum, ad regnum vel principatum, & hos vel illos prætermiſerit iuſtitia; ſignum erit, quæſiſſe, ſed non inveniſſe merita: & ſpectat ad eius inflexibile regimen, in dignitatibus conſtituere meliorem: in cunctas nationes ad iudicium inclinari, cæterùm nullam expellere. Chriſtus è cruce regnans, ſuper humerum cum illa ſubiens imperium; *Inclinato capite, tradidit ſpiritum*. Quorsùm verſus? In pectus quidem. Ad illos, qui erant in pectore: ad illos qui latebant in corde, ut aperiret, quando caput inclinavit. In corde Chriſti erant omnes nationes, quæ in univerſa terra. Ideò *exivit ſanguis & aqua*: & ibi ubi omnes, caput inclinat; ut quid faciendum in electionibus doceat: igitur dum aliquid in congregatione optantium gratiâ aut iure diſtribuitur; in omnium nationes debet inclinari caput. In cunctis ſunt vel poſſunt eſſe merita: hæc à capite iudicanda: & tali inclinatione; ut cognoſcant eſſe in pectore: plenum iurgis eſt diſtributionis diſcrimen, caput in hanc vel in illam gentem non habere inclinationem. In ſingulis eſt aliquid laudabile, anfractuſque occurrunt quolibet itinere. *Quid attinet mores natione pendi?* ait Valer. Maxim. 1. *cap.* 1. n. 2. in *extern.* Imprudens & vecors eſt, qui cæteros deſpicit, non quia deſpicabiles; ſed quia non ex ſuis, ſuorum tantùm buccinator encomiaſtes; qui continuò in ſanitatem cerebri poſcit eleborum, vel indiget, ut dormiat, unguine murium. Ni illi dicatur, quod alij dictum, carmine inepto quærenti plauſum, & obtundenti cerebrum: *Sinum ſaxis onerabo, ut quotieſcumque cœperis à te exire, ſanguinem tibi à capite mittam.* Petron. *Satyric.* pagin. 32. Ita fracto capite, deſiſtet furore: & ictu cognoſcet ut furioſus extra ſe exire, illuſus amore frenetico patriæ: dicamque cum Ovidio, 5. *Triſt.* Eleg. 3. v. 5.

O decus, ò patriæ per te florentis imago!
O vir non ipſo, quem regis, orbe minor!
Sic habites terras.

Bernard. — *Ioann. 19. 30.* — *In diſtributione muniû, ſit reſpectus cunctarum nationũ.* — *Secùs, iurgia.* — *Valer. Maxim.* — *Et diſſenſionum ſemina.* — *Petron.* — *Ovid.*

*** *** *** ***
*** *** ***
*** ***

DIDAS-

DIDASCALIA VII.

Nonnumquàm pravus, qui è ſervitute dominus.

1 SUNT nonnulli ita vafri & verſipelles, cordis cuniculis, ac ſinuamine pectoris, ut in optatos ambitionis exitus imitentur conditionem fulminis; cuius ſtrages primùm in fletus videtur, priuſquàm ullo ſtrepitu ſonus exterminij audiatur.

——*Fronte politus,*
Aſtutam vapido ſervat in pectore vulpem.

Dicit principalis Tautologia. *Ipſe & non alius*, infit Iobus: ſecùs ambitioſi pectus. Simulat conditionem, ſi præſentit iuxta votum poſsibilem dignitatem. Ipſe eſt, & alius, ſi obtigerit munus: equidem quæ videbatur commendabilis modeſtia; dum fungitur munere, inſolentiæ ſummæ expanditur arrogantia. Conditio ferè ſervorum, ludente fortunâ in lapſum, atque ſimul demonſtrante & ortum & præcipitium. *Milites, quaſi ditandi hoc Principe* (inquit de Thriphone Ioſeph. 13. *Antiquit.* cap. 12.) *continuò ei imperium dederunt. Dum verò adeptus iam concupitam poteſtatem; non amplius diſsimulare pravum ingenium valuit, quod privatus tegere conatus eſt; quo magis animos hominum ſibi conciliaret. Quam primùm enim Rex declaratus eſt; abſque perſona Tryphonem agere cœpit.* In culmine principatus, cunctis ſubditis claruit, quis fuerat ſervus. *Ita animus cæcus* (ait Senec. 5. *Benefic.* cap. 12.) *quicquid illi commiſeris, id onus ſuum & perniciem, & occaſionem miſeriæ facit. Feliciſsimis itaque plurimum æſtus ſubeſt, minuſque ſe inveniunt; quò in maiorem materiam inciderunt, quà fluctuarentur. Ergo nihil poteſt ad malos pervenire, quod proſit: imò nihil quod non noceat. Quæcumque enim illis contigerint, in naturam ſuam vertunt: & extrà ſpecioſa, profuturaque ſi alijs darentur; illis peſtifera ſunt.* En ſigna vilis pectoris & ſervitutis.

Numquàm te fallant animi ſub vulpe latentes.

Perſ. 5. v. 115. — *Iob. 19. 27.* — *Ambitio ſpecie virtutis.* — *Ioſeph.* — *Honor exprimit cōditionem electi.* — *Senec.* — *Horat. de Art. v. 337.*

2 Inſignis olim cogitatio fuit, Nemeſim collocare unà in ara cum Spe: de quo videſis Politian. Marull. & Claud. Minoen, in *Alciati Embl.* 46. Societas harum ſpectat, ut nil ſperet animus, niſi quod liceat: equidem ultra licitum, irrationale votum: ſpes enim debet præſcindi à Nemeſi, quæ ſine corde. Videſis, *Tom.* 1. *T.* 3. *D.* 11. *n.* 2. Altiorem arbitror ſenſum ex ſocietate duarum. Spes ſemper florida, etſi fructibus vacua. Spectat ſidera vultu, ut vota explicentur eventu felici è cœlo. Rhamnuſiæ inſignia erant frenum & menſura, ut ex Chartar. ſæpe diximus, & hìc iterabimus, 5. *D.* 3. *n.* 1. & 6. *D.* 5. *n.* 1. Spes perſiſtit, quouſque votum potitum; illuduſque, illam ut compeſcat, comes Nemeſis frenum. Nullum inſigne remanet Nemeſis, dum evaneſcit ſpes ex adventu fruitionis: unàque collocantur, ut improbi propoſita ex ambitione explicentur: etenim ſi ſpe honoris, eius audaciam compeſcebat Nemeſis; cadente in ſinum feliciter voto, ad omnia illicita, & flagitioſa impellitur ſine freno. Flos ſpei in fructum fauſtè mutatus, quo geſtit pectus. Timiditas tranſijt in gaudium, quia exulat votum, ſub quo ad amuſsim Rhamnuſiæ, vultus effingebantur fuco modeſtiæ, angue latente ſub herba, ne præcognoſcerentur toxica, & cogitationes vapidi cordis, exhalaturi poſſeſsione dignitatis. Illa dum contingit, cum ſpe Nemeſis fugit: equidem cum eius non eſſet frenum, quo arceretur in pravitatem propoſitum; in quælibet à voluntate atque lubito decreta, præceps procedit audacter ſine menſura. Nihil diſtinguit inter ſacrum & profanum: nullius ponderis arbitratur pondus legum: per fas & næfas iure poteſtatis frangit repagula iuris: proditque effrons in indigna dignitate, quæcumque ſcelera cordis conceperat ambitione: etenim ſi pridem non præceps; receſſerat freno, ex defectu poteſtatis: cautèque flagitijs captabat honorem, ut ad illa poſſet adipiſci libertatem.

3 Quibus non ſe mancipavit intentio prava Abſalom! Illi audaci nulla lex. Nec exilio flexus in meliora genius, neque reſipuit indultus. Appoſitè Seneca. Molimina protervi; turbulentique cordis, ex pravitate pectoris, *ſtant in loco eodem, ſtabuntque, & in omne nefas labi* (ſubdit, 1. *Benef.* cap. 10.) *paululùm dumtaxàt ultrò aut citrò mota, ut fluctus. Abrumpit frenos pudicitia, nunc viger furor, nunc cultus corporum nimius, & formæ cura; præ ſe ferens animi deformitatem: nunc in petulantiam & audaciam erumpit malè diſpenſata libertas: nunc in crudelitatem privatam, ac publicam itur, bellorumque civilium inſaniam; quà omnia ſan-*

Imagines Spei, & Nemeſis. — *Naſte honore, ab ambitioſo principatur ſine freno.* — *In vitia nudatum pectus.* — *Senec.*

ſanctum ac ſacrum profanatur. Haud inficiabitur Abſalom, ſuis coloribus non eſſe depictum. Prava indoles propendebat in malum, atque terebrabat cerebrum. Haud eius malignitati ſatis in fratris crimen, inſurgereque cogitavit in patrem: & ut obtineret cautè (quippe nequibat, ut cupiebat vivere liberè) uſus eſt ambitus arte.

2. Reg. 15. 6.

Quis me conſtituat (inquit) *iudicem ſuper terram*? Spe dignitatis inerat frenum pudoris. Principatus ambitur: voto perverſus potitur? Quorsùm? Ut proijceret legis & pudoris frenum, quo retinebatur, ne malignitas cognoſceretur; quia defectu poteſtatis, latebat malitia cordis: & dum obtento honore micuit libertas in crimen, contra patrem & beneficum molitus eſt turpiſsimam proditionem.

Fingitur modeſtia in flagitia.

Qui ambitione aſcendit fictâ modeſtiâ, expectatur in honore ab arrogantia: qui autem ſplendore evehitur, dignitatis culmine non mutatur.

4 Sol igitur dum altior, ſplendidior. In terra creatur origo luminum: Deuſque cum ſuper terram eſſet fabricatus, poſteà in altum ſublevatum, poſuit in firmamento. Ita placuit Anaſtaſio Sinaitæ, *lib.* 4. Lemma picturæ eius corporis: *Idem ipſe.* Adi Octav. Strad. Tom. 1. *Symbol. Pontific.* Kircher. in *Oedip. Copt.* Tom. 2. p. 1. Claſſ. 1. cap. 2. *Alius idem.* Non mutatur.

Conditionis ſordidæ mutatur in dignitate.

Conſtat non ſordidus, ſed ſplendidus: patet minimè aſſumptus è ſordibus: equidem ſi è ſordibus micaret, tanto ſplendore intumeſceret. Eſt exemplar dignitatem non ambientium, ſed ob dotes aſſumptorum; quorum permanet moderatio, vel in throno: equidem idem fulget & non alius, quamvis ad cœli maieſtatem etiam è pulvere erectus. Sic fulget, qui manet ſic: nam ſi ſtultus ut luna mutatur; iuſtus permanet ut Sol. Plaudit aliò Statius, 5. *Silvar.* 1. v. 115.

Non tamen hic mutata quies, provitàſve
ſecundis
Intumuit: tenor idem animo, moreſque — Statius.
modeſti
Fortunâ creſcente manent.

5 Quid in indignis ambitionis aſtu dignatis? Superbia illorum aſcendit ſemper. Ad vivum pingit Innocent. III. *Statim autem ut ambitioſus eſt promotus ad honorem* (inquit lib. 2. de *Miſeria condit. human.* cap. 30.) *in ſuperbiam extollitur, & in iactantiam effrenatur: nec curat prodeſſe, ſed gloriatur præeſſe: præſumit ſe meliorem, quia crevit in Superiorem* (*Bonum facit non gradus, ſed virtus: non dignitas, ſed honeſtas*) *Priores dedignatur amicos, comites contemnit antiquos, notos ignorat heſternos, vultum avertit, viſum extollit, cervicem erigit, faſtum oſtendit, grandia loquitur, ſublimia meditatur, ſubeſſe non patitur, præeſſe molitur, prælatis infeſtus, ſubditis oneroſus: moleſta non ſuffert, concepta non differt, præceps & audax, glorioſus & arrogans gravis & importunus. Magnum reputat ſi loqui dignetur: maximum, ſi ſurgat. Inſolita geſtit, conſueta faſtidit: numquàm vult uti paternitatis affectu, ſemper vult uti dominationis imperio.* Ferè eadem Bernard. de *Gradib. ſuperb.* Hic eſt homo: Dæmonem ſignat conditio.

Innoc.

Conditio ſervivilis in honorē aſcendentis.

6 *Ex vobis unus diabolus eſt*: dixit aſſeclis Magiſter cœleſtis. Eſt? utique. Quomodò, ſi necdùm nota proditio? Cogitabat, tametſi latebat: & deſignat iurè dæmonem; quippe introſpiciebat pectoris intentionem. Per ſupplantationem elucebit quod eſt. Erit, ſed modò varijs moliminibus fermentat perfidum cor: & eſt quod erit, dum malignitate concipit: igitur indolem celat, & crimen; quouſque inveniat vafer opportunitatem. Deaurabat ſummiſſus, proiectus exteriùs acta, ne in homine diaboli exploraretur malitia; & præcogitaret ſocius, quid eius fovebat in futurum pectus: & quod erit, aſſerit Chriſtus, quòd eſt; quippe cùm diabolus iam miſiſſet in cor, haud perfidiam omittebat, quoniam oderat; ſed quia tutò exequi malignitate nequibat: ut nudaretur pectoris partus, ad dolum fallax expectabat tempus. Ille qui corda ſcrutabatur, ſciebat inſidias. Introivit in eum ſatanas: eſtque quod erit, ubi circumventionem diſponit: quamvis comites in miniſterio ignorarent: igitur numqaàm in illorum venit mentem; qui ita abiectus poſt dignitatis officium, aſtu & officijs futurum eſſe dæmonium.

Ioan. 6. 71.

Ita pectoris virus, ut reſedit in illo totus infernus.

7 Obſervaveris tempus quo à Magiſtro deſignatur diabolus. Quod ita ſignaretur, dum inter illum & hoſtes de crimine convenitur; mirum non eſſet, cùm Chriſtus diſcipulis traditionem ipſa in cœna prædixiſſet. At ſignare, ſtatim ac electione cum cæteris conſtituit Principem, & contulit ſuperiorem dignitatem, ita ut quod futurus, eſſet; ac diabolum iam induiſſet? Utique: iam gaudebat honore. Celabat pectore facinus, ſine poteſtate impoſsibilis effectus. Introitu in ſcholam ambiebat, quaſi ſupplex ſe humiliabat: tuncque dicitur diabolus; quia tunc in corde totus infernus: etenim ſi non fecerat, quod dictaverat ſatanas, quia defecerat poteſtas; ſe declaravit hominem dæmonem, ſimulac habuit in honore poteſtatem.

Non homo, ſed dæmon.

Evectus fuit in ſublimitatem throni, quam poſsibilem non valebat cogitare, *ex ſervo & profugo*, libertati à Chriſto reſtituto. Ita Mon. alv. in eius *vit.*

Montal.

Modeſtus extitit, quandiù conditionem cogitavit: ſui oblitus, ſpem altiorem concepit animus; qui paulatim intumuit: maiorem libertatem in liberrate ambijt. Obtinuit: & dum potitur, qui ſervus fuerat, uti diabolus ſignatur; quia iugulata à gaudio ſpe, Nemeſis frenum ac menſuram audacter confregit cor; equidem vehi non poterat niſi in diabolicam malignitatem, ſervus nanciſcens honore dominationem: quin auſus, vanoſque & arrogantes ſpiritus arceat, eius auctoritas, qui ad libertatem & dignitatem erexerat. Floridè Claudian. 1. in *Rufin.* à v. 175.

Servus ex altatus, ipſum ſcelus.

——*Claram ſubrepſit in aulam,*
Ilicèt ambitio naſci, diſcedere rectum,
Venum cuncta dari, profert arcana, clientes
Fallit, & ambitos à Principe vendit honores — Claudia
Ingeminat crimen, commoti pectoris ignem
Nutrit & exiguum ſtimulando vulnus
acerbat.

8 Ambitioſus haud quieſcit. Altiora ambit, an è ſordibus exire poſsit: & quos iudicio proprio deceptus cogitat, illos relinquens, alios amicos inquirit, ut dolo novo fallat. Modò conciliet in optata, etſi turpes, amicitias; parvi ducit, quod concilientur per nefas. Utitur ſubdolè fraude, ad id quod nequit meritis obtinere. Supplicat, offert, ſpondet, tribuit; quia totus conatus in poteſtatem dignitatis, ut valeat ſine freno perficere vota cordis. In omne facinus mancipatus, cupidus culminis, & flagitiorum floret ſervus. Unde ſi neceſſarium ad obtinendum honorem; technis, tricis, offucijs veterator induſtrius apponet crimen. *Hinc ſanè videre licet* (profert Ioſeph. d. *lib.* 7. *cap.* 1.) *quam nihil non audeant ambitioni dediti. Nam & dum cupitis potiri properant, & nulli cedere volunt; non dubitant quodvis perpetrare facinus: & ne quod ſemel nacti ſunt, amittant; maiora etiam non reformidant: ſic exiſtimantes, levius incommodum eſſe, ad ſummum faſtigium non pervenire, quàm excidere: ideoque illis plus ſemper audaciæ ſupereſt.* Audacia tendunt in procacitatem, ad quam diſponunt refricare frontem, cupientes attollere vertice criſtas; ſi fuerit modò poteſtas, atque iuverit malignitas: qua quidem uti dæmones, & ſunt (dolo fallaciàque pleni) inter homines in mundo; & ſimul habitantes in inferno.

Molimina pravæ indolis.

Ioſeph.

9 *Quos dediſti mihi cuſtodivi* (dicebat Patri Servator N. poſt cœnam) *& nemo ex eis perijt, niſi filius perditionis.* Ille perijt, qui è ſervitute vocatus in poteſtatis honorem, in virtutis culmen, in perfectionis apicem? Ille, quia acceptus ſolio. Quid facturus aſſumptus in principatum è ſervo? Quia libertate caruit, pravam indolem cooperuit; oſtenditque pravitatem, dum tutò oſtendere potuit: pridem quidem maligni genij demonſtraſſet ſpecimen; ſi pridem fuco virtutis obtinuiſſet libertatem. Ex malo ovo malus pullus. Maligni, pravus conatus. Quod ex aſpide confotum, erumpet in regulum: igitur ſi honorem ambiens detinetur poteſtatis formidine; ſi poteſt, quippe iam liber, abutetur poteſtate: finis criminum, iacuiſſe: equidem de malis in peiora præcipitium, quouſque ne noceant ampliùs, detruduntur in infernum. Vocatus fuit proditor hic in perfectionis ſcholam, in qua anteactam quibat corrigere vitam: languitque medicamine, perivitque præſtantiore ſalute: equidem qui in virtutis diſciplina obliviſcitur virtutis; ſemper filius perditionis. *Perijt.* Quid Domine? Perijt? Peribit. *Perijt.* Eſt, quod futurum; quùm poteſtate acceptà inter homines evaſit in diabolum.

Ioann. 17. 12.

Quomodò & in mundo & in inferno.

Ad regimen pravus homo, quem ita concinnavit è ſervitute libertatis ambitio: illa cum honore reſtituta, legum petulanter fregit iugum, & inauditâ perfidiâ converſus eſt in dæmonium: cuius cùm cogitamina, potiùs quàm ex mundo, ex ipſo inferiori inferno ſint; non homo, ſed aptiùs diabolus eſt: igitur cum antequàm in barathrum ijſſet, eſſet; priuſquàm perijſſet, malignitate perivit. Iurè ante damnationem eius aſtruitur damnatio; quippe præ huiuſmodi cauſa habendus pro derelicto. Haud ſervus redit frugi; quia quocumque in ſtatu non poteſt inferius cadere.

Cur — qui vilis, è culmine non timet labi.

Aſtipulatur Stoicus, d. *Erunt fures, erunt raptores, ſacrilegi, proditores. Infra omnia iſta ingratus, niſi quod omnia iſta ab ingrato animo ſunt. Idem ſemper pronunciare debebimus, malos eſſe, malos fuiſſe (invitus adijciam) & futuros eſſe.* Fruſtra abluitur Æthiops, & non mores, quamvis pilos, mutat lupus. Felix qui ſcit, felicior qui præſcit, & in cautionem præſagit. Qua forte Perſius d. & Satyr. 3.

Seneca

Perſius.

Pelliculam retines veterem:
Ego te intùs, & in cute novi.

Thren. 5. 8.

10 *Servi dominati ſunt noſtri*: Ieremias, ut vexationis exprimeret acerbitatem, tyrannidemque opprimentem; clamabat in cœlum. Gravis ſane, ubi tantùm è cœlo poterat venire auxilium; etenim cùm imperium ſervi vigeat ſine iuris, neque legis moderamine; haud ceſſabit ſervorum gravamen, quouſque herilem libertatem redigant in ſervitutem. Servus Mardochæi erat Aman, & peſsimus ſervus: quem excluſit extra domum, dedignatus ſecum habere etiam uti ſervum. *Eius priùs fuiſſe ſervum, cuius inſolentiam ferre non valuit, cum in libertate uti Numen adorari voluiſſet*: ait Paraph. Caldaic. & nos *Ephemer.* 20. *Februar. n.* 3. Pellucet ſervi genius, & quantus, extenſione in ordine ad ſe, dum ita arrogantià inflatum cor; ut poſt turpem ſervitutem, in potentatu quæreret adorationem. Habuit, ſed minimè quievit: plus intumuit. Domini ſolicitabat reverentiam, ut plenam haberet inſolenti faſtu gloriam; ut ſervus videretur qui fuerat dominus: in quo protervè perſtitit, quouſque ſuſpenſus.

Servi regimen, non regimen, ſed gravamē

Chald.

Eſth. 3. 5.

Tendit in adorationem.

Horat. 1 Epiſt. 10 v. 24.

Naturam expulit furcà.

Hinc intelligitur ita perculſus, cur Propheta dolet & in cœlum clamet ſub captivitate, de tali ſervitute dolente corde. Servitus profectò amara cunctis, quia mors civilis: verùm ſervire ſervis, acerbius dolore mortis; ſiquidem cuncta ferit, dum ut ſervus cuncta timet. Gemitus cognoſcit, dolorique parcere neſcit. Deſævit in omnes; ut ſe poſſe putent. Furit exercens flagellum: numquàm otioſum, cùm dominatus fuerit pauperum, tantoque catenato labore Vates ſacer non queritur de captivitate, ſed in ipsà, de ſervili ſervitute; quoniam inter cruciamina excedit pœnam, ſervi tolerare inſolentem arrogantiam: ſimulque ingenuos fatali demitti ſorti, ut ſerviatur ſervituti; cuius ob probrum dedignabantur ſervitium: igitur eorum tædet obſequij, qui ad ſervitia tantùm nati. Eorum enim in honore tantùm honos, oſtendere per flagitia fuiſſe ſervos. Eſtò fortuna, indolem ſimulando, invitè pravitas celet; ut accinit Iuvenal. 13. *Satyr.* à v. 239.

Servis ſervire, intolerabile.

——Tamen ad mores natura recurrit.
Peccandi finem poſuit ſibi? Quando recepit
Eiectum ſemel attrita de fronte pudorem?

Iuvenal.

Eorum petulantia.

11 Quid non cogitant, accepto, empto, vel rapto, aut per crimen acquiſito, infami honore? Si ſe vident infulatos, quantus ventus! Attonant culmina, & cerebrum quatiunt tympana & crotala; quorum ſtrepitu dulcique ſono, turgidi, tumidi, inflati; ludente blandità phantaſia, effutiunt attoniti vacuitates cerebri.

——Nec vultum cognoſcit amici.

Id. 10. v. 234.

Nec ſe cognoſcunt, cùm ſibi fatuè blandiuntur, oſtentantes pompaticè maieſtatem; cuius, quia non habent, ius ſanè, habere pudorem. Quid Bentidio pondus triumphi? Pondus. Quid conſulatus? Dedecus dum munium exoptavit & obtinuit talem tantamque ſublimitatem; oblitam decurſu temporis excitavit turpiſsimam ſervitutem. *A Pompeio Strabone Pompeij Magni patre, cùm cæteris ſervis puer ante currum ductus eſt*: ait Valer. Maxim. *lib.* 6. cap. 9. n. 9. Addit Gellius *lib.* 15. *cap.* 4. *Victum ſibi ægrè quæſiſſe, cumque ſordidè inveniſſe, comparandis mulis. Eamque rem tam intoleranter tuliſſe P. R. qui Bentidium meminerat curandis mulis victitaſſe*; ut vulgò per *vias urbis verſiculi proſcriberentur*:

Oſtentante maieſtatem priſtinam etiam ſervitutem.

Val. Maxim.

Concurrite omnes Augures, Aruſpices:
Portentum inuſitatum conflatum eſt recens:
Nam mulos qui fricabat, Conſul factus eſt.

Aul. Gell.

Iccircò Satyricus, 7. v. 199. inquirit; *Bentidius quid enim?* Aſcendens in thronum, explicuit ſervitium: igitur attingens inſperatam, ſed optatam culminis dignitatem; in cunctorum aſſumptus diram mortificationem.

Iuvena.

12 Pingit indolem Ezechiel ſub metaphora vitis. *Cùm germinaſſet humili ſtaturà, fructificavit in palmites* (*ambitioſos*: ait in *Paraphr.* Sanctius) *& emiſit propagines.* Tigurin. *Protulit palmites & flagella.* Statura humilis egebat grallis; & quam nequibat puſillus nanciſci meditatam altitudinem; technis & technis panurgicè obtinuit per ambitionem: igitur ni fulcimen habuiſſet, per palmitem non aſcenderet. Ita ſine dotibus efflornit peſuppedaneum, quaſi poſſet ad ſtaturam adijcere cubitum unum. Ita vitis ambitioſa *protulit palmites & flagella.* Vitis ſunt ornatus, ut germinet in utiles botros. Verùm *areſcet.* Unde vel germinans aret? An quia humilis & ſordida inter ſpinas, radice infectà ferre nequibat niſi labruſcas? *Prælatus dirus objicitur, brevis ſtaturà meritorum. Hoc eſt ænigma propoſitum à Domino*: inquit Hector Pint. Ab effectu elucet, unde aruit, quæ palmitibus invalidè floruit, in flagella convertens palmites; quia fulcra habebat in dedecore honoris, ſine meritis: igitur in munere non eſt

Ezech. 17. 6.

Tigurin.

Quanta emolis pro obtinenda gratia

Verſ. 9.

Pint.

Eorū duritia & truculentia.

eſt honor, ſed areſcet in dignitate Superior; ſi propter fulcimen pravum, palmes convertitur in flagellum ſubditorum. Non quia dignum, nobilem palmitem in poteſtatem aſſumpſit; ſed quia indignum atque ſordidum cognovit. *In ſuperficie poſuit* (ſubdit Hieronymus hìc) *nec poteſtatem eius altà radice firmavit. Ut præeſſet quidem; ſed reſpiceret ad Babylonij iubentis imperium*: equidem etſi dignitate vigeret, precaria dominatione fructibus aruit, convertens palmites in flagella; quia nihil aliud faciebat, niſi quod barbarus præcipiebat ab aula. Erat Princeps pictus ſubditorum coloribus; à Superiore in poteſtatem evectus, in cuius lenocinium; criminibus inſolenter diſpoſitum erat præmium: brevis ſanè etiam cum grallis, ſtatura humilis eſt; cuius ſiccine optat gloriam, ambitione punctum cor: etenim ni caput putre, pectuſque malignum; cum huiuſmodi penſione nequaquàm admitteret potentatum. Propert. 2. *Eleg.* 24. v. 31. exitum ſignat.

Hieronym.

Non eliguntur ut digni, ſed ut cōmodi.

Qui nunc in tumidum iactando venit honorem,
Excidium erit.

Propert.

13 Eſtò vanum ambitioſus cognoſcat; vanitas inflat, ut in cathedra peſtilentiæ ſedeat: modòque magnificetur fimbria; flocci pendit, quòd ſedeat in huiuſmodi cathedra, eundo poſt conſilia impiorum, ſtandoque in itinere criminum: quia cùm quærat vanitatem, etiam diligit mendacium; ut plus complaceat per quem habet, etſi precarium imperium: vel ut retineat, & qui ſervivit ut ſerviat. Quàm grave onus, dicit qui ſuprà Innocentius. *Honores affectat* (inſit d. à *cap.* 26.) *& ſuperbus extollit. Semper eſt pavidus, ſemper attentus, ne quid dicat vel faciat, quod valeat diſplicere. Humilitatem ſimulat, honeſtatem mentitur, affabilitatem exhibet, benignitatem oſtendit. Subſequitur, obſequitur: cunctos honorat, univerſis ſe inclinat, viſitat optimates: adſurgit, amplexatur, applaudit, adulatur: etſi nullus erit pulvis, tamen excutit ullum: promptus & fervidus, ſi placere cognovit. Improbat mala, deteſtatur iniqua: alia cum alijs probat & improbat; ut iudicetur idoneus, ut reputetur acceptus.* Nonne ex huiuſmodi moribus, probitatis magna ſpes? Minimè: in vafriciem totus it: diſponit falſis coloribus callidè formam, ut erumpat ſine obice in procacem inſolentiam: largèque vel indignis effudit propudioſam adorationem; ut in honore turgidus; cunctos deſpiciens, adoretur ſolus Numen.

Culminis gloria, illis cur ignominia?

Innocēt.

Mores ad honores, ſed pleni falſitatis

14 *Exivit radix peccatrix Antiochus illuſtris.* Hic illuſtris, qui peccati radix? Mundus plaudit, maieſtatem extollit, ſignatque magis in regimine illuſtrem, quem viderit inſaniorem. *Fuit ingenio inquieto, verſatili, turbido, furibundo, turgido, deliro, vario, vago, phrenetico: adeo ut lapides ſinu geſtaret, & obvios appeteret*: ait Leōnicus, 3. *Var. hiſtor.* cap. 91. Quicquid additur dementiæ deſervit criminum excuſationi: cur ergo non ſolùm dicitur in ſcelere illuſtris, ſed peccati amara radix? Quia cuncti rami ſub eius imperio ſingularis corruptelæ, ab illo procedebant tamquàm à putri vitiata radice: non enim peccatores in tot auderent iniquitates, ni ipſe inſtaret & foveret peccatores. E cuſtodia uti obſes Romæ fugit, Syriam pervenit, exuens civilem præſtantem, ſed odioſam ſervitutem, ad quam pater deſtinaverat natu minorem. Spe invaſit Syriæ principatum, & ſpecie virtutum conſtruxit dolum. *De regno Syriæ habendo præſumens* (ait Petr. Comeſtor in *Eſther*, cap. 11.) *clam Romam egreſſus; benignum ſe omnibus & munificum expoſuit. Strenuus erat in agendis & acer; unde dictus Illuſtris. Mortuo fratre regnavit pro eo. Tunc iniquitatem ſibi inſitam aperuit, quam pro regno obtinendo palliaverat.* Patuit indignitate, quam velamine virtutis ambivit, quod virus aſtu in ſtragem cunctorum texit: igitur claruit radix peccatrix in culmine uſurpatæ dignitatis; qui inſignis moribus, priuſquàm haberet plaudebatur illuſtris. Meritò in *Orat. Marij*, Saluſtius: *Privi quàm humiles in obſequijs! Illis pòſt difficile, diſsimulare mores.* Studioſus cunctis, nemo priuſquàm veniret honor, illo proiectior. In culmine, nemo tumidior, impudentior, arrogantior. Quæ vilis animi nota, res felices comitante inverecundia. Unde Plutarch. in *Lucullo*, inquit: *Nihil eſt enim rebus ſecundis elato contumacius: neque parentius imperio, rebus adverſis deiecto.* Sic Epiphanes ſentina vitiorum, & radix criminum: igitur qui ante imperium pro imperio ſacras leges colebat, iuſta illuſtris iudicabat, improbitatem oderat, cunctis ſerviebat, ſpecie humilis, gratus obſequijs, manificus beneficijs, ita imperio nacto inſanivit, furijs agitatus evanuit; ut illo dominante phreneticè, tradito à dæmone honore, nullibi eſſet, præter lubitum, ius, lex, fas, neque ſacrum, ne-

1. Mach. 1. 11.

Leonic.

Comeſt.

Qui vitia deaurat, in dignitate demonſtrat.

Saluſt.

Plutarch.

neque iuſtum, neque ſanctum, neque templum : etenim radix peccati ſimulavit ad dignitatem probitatis ſpeciem ; ut vivere poſsit ad libertatis amuſsim, & genialem voluptatem.

15 Cunctis, ambiens munia, in libertatem ſerviebat; imò adorabat. Quid modò? Extremæ adiatrephiæ abominatio.

Ierem. 2. 5.

Ambulaverunt poſt vanitatem & vani facti ſunt. Evanuit cerebrum, vento honoris; quippe appetitus propter vanitatem; & qui adorabat, proiectè quærebat adorationem : ita inflatus, ita tumidus (cæteros meritis ſuperiores deſpiciens, dotibus potentiâ illudens) ut conſtaret, quòd dolus, ficta virtute, artificio conſtruebatur; ut ab adoratis ſolus ex hominibus Numen adoraretur.

Quanta illorum vanitatis arrogantia & inſolentia!

Quis cogitare quibat huiuſmodi vanitatis embolia, niſi inſolentia: *Faciet* (prædixit Daniel) *iuxta voluntatem ſuam : & elevabitur, & magnificabitur adverſus omnem Deum, & adverſus Deum Deorum loquetur magnifica.*

Daniel. 11. 36.

Non eſt illi alia Deitas, niſi propria voluntas: equidem haud auderet in tot flagitia cor pravum; ſi eſſe cogitaret Deum : Seſe cogitavit, ſubditiſque conſtituit phantaſticè Numen; ut ex cunctis haberet adorationem. Poſt vanitatem ijt, atque vanus factus eſt: patet, quàm vanus, ubi ſubditis exponitur adorandus quaſi Deus.

Propert d. v. 41.

Credo ego non paucos iſtà perijſſe figurà:
Credo ego, ſed multos non habuiſſe fidem.

Quæ fides in eius fidem, cuius improbitas malis figuris & coloribus cordis depinxit faciem? *Morum ac geſtus inæqualitas* (infit Gregor. Nazianzen. *Orat.* 4. n. 25.) *atque ingens quædam mentis emotio me vatem efficiebat. Neque enim boni quicquam ſignificare videbantur cervix minimè firma, humeri quos ſubinde agitabat & attollebat, oculus vagus & oberrans, ac furioſum quicdam intuens, terga curva, pedes inſtabiles & titubantes, naſus contumeliam ſpirans, vultus lineamenta ridicula, riſus protervi & æſtuantes, nutus & renutus ratione carentes, ſermo hærens, ſpirituque interciſus, interrogationes præcipites & imperitæ, reſponſiones nihilo meliores, aliæ in alias inſultantes, neque eruditionis ordine progredientes. Talem ante opera (quid ſingula?) conſpicatus ſum, qualem in operibus poſteà cognovi.*

Gregor. Naz.

Dicit interiora cordis eorum exterior ſpecies.

Non boni viri deſcriptio. Poſſumus dicere cum Ethnico ludibundo:

Horat.

Hunc tu Romane caveto.

Hæc mala figura ambivit imperium, ratioque cognovit ambitum : quandoquidem poſtquàm dignitas obtenta; figuram expreſsit vividè cum inſolentia arrogantia iactabunda.

Perſ. 1. v. 141.

——*Ludere geſtit ſordidus,*
Seque aliquem credens.

16 Iurè *Sordidus* : huiuſmodi diſſolutionem expellit ingenuum pectus. *Secundis rebus* (monebat Chilo, apud Eraſm. *Apophth.* 2. n. 18.) *elato non applaudendum, neque arridendum. Infelix felicitas eſt, quæ hominem reddit inſolentiorem: eòque non plauſum meretur, ſed lachrymas.*

Eraſm.

Cur eorũ felicitas infelix?

Quorsùm felicium elatum cor? Modeſtia vobis neceſſaria eſt. *Non oblitus es priſtinæ fortunæ, conditionis & profeſſionis* (dicit Bernard. Eugenio, lib. 2. *Conſiderat.* cap. 5. num. 8.) *Non excidit menti. Ad ſingula imperia, iudicia inſtituta ipſam habere præ oculis, non erit inutile.*

Bernard

Cum huiuſmodi memoria ſepelietur arrogantia : igitur pellis ſi inflatur, detumeſcit, quando pungitur. In cœlo ſedes poſita erat, thronuſque micabat : *& ſupra ſedem ſedens* qui ſedebat.

Apoc. 4. 2.

De ſenſu litterali fusè *Tautolog.* 6. à n. 3. Sic forma Superioris ſedentis, ad inferiores: quapropter dicitur : *Qui in conſpectu Dei, ſedent in ſedibus ſuis.*

Cap. 11. 16.

Sedent ut ſurgant, & erigantur.

In ſedibus ſedent, non iacent. Sedent, dum ſedent, in ſede non eriguntur, neque cervices attollunt: igitur dedecus, turpi inflatione neſcire pudorem; qui ſuperioris maieſtatis occupat ſedem : nec inferior iuriſdictionem inſurgendo turgidè maculat; ſi ſuprema maieſtas in ſede ſedeat. In ſede ſedent : tunc lucent : igitur nulla vanitatis ex culmine inflatio; eſtò fulgerent in Throno. Quænam æqualis gloria præ ſplendore Salvatoris? diſcipulis ita dignatus eſt apparere, *Et ipſe Ieſus ibat cum illis.*

Luc. 24. 15.

Non elatus, quia videbatur glorioſus. Apparuit, illos decor in admirationem impulit. In medio illorum ſtetit; & pace palàm data, illis dixit: *Ego ſum.*

Verſ. 36

Summus in nova corporis conditione ſplendor. *Ego ſum.* Ego Dominus & non mutor : non mutatur per novam dignitatis excellentiam, qui non ex Throno, ſed per dotes habet gloriam : nec eſt in exaltatione digni exaltatio; dum maior throno.

Quàm commendabilis modeſtia in culmini gloria!

Illuſtri & magnifico viro (ait Caſsiodor. 1. *Var. Epiſt.* 4.) *claritate notiſsimo per honorem magni nominis, declarantur merita ſervientis; qui non fragili felicitate provectus, fortunæ ludo ad apicem faſcium repentinis ſucceſsibus evolavit : ſed ut creſcere virtutes ſolent præconij conſcendit gradibus dignitatum. Nullo quippe, ut pleriſque moris eſt,*

Caſsiodor.

elatus favore fortunæ, in cothurnum ſe magnæ poteſtatis erexit. Maiora ſibi de ſe fecit optari; dum intra modeſtiæ terminos magna cohibuit. Faſtigia decorant, ſed non ſplendet thronus; in quo qui ſedent, figurantur ad effigies honorum vultibus. Ille magnus in dignitate throni, qui non eget dignitatis magnitudine. Hinc Seneca, *Epiſt.* 75. *Idem eſt* (ait) *videbimus qualis ſit, & quantus. Unus ſit.*

Senec.

Unus, & idem? Utique: inde conſtat quantus & qualis : igitur nihil totus, etiam iactabundus eſt; ſi in throno, vel extra thronum unus & idem non ſit.

Philipp 1. 10.

Indignorum ſynceritas in vafritie.

17 *Sitis ſynceri & ſine offenſa* : commendat Paulus. An cum offenſione ſynceritas? Inſtruit hunc dolum malignitas: magiſque in dignitate inflatis fervet, exæſtuatque bilis, ſpecie ſynceritatis. Videntur ſummitti, dum animi plus elati : etenim pridem uſi, ſeu abuſi ſummiſsionibus; ut in honore plus intumeſceret pectus : apparetque per offenſam, fictam illam ſummiſſionem, cordis ſimplicis non eſſe ſynceritatem. Candidatorum ſtudioſus itaque color, ſed nequaquàm morum candor: igitur apparenti velamine appetunt dignitatem, ut poſt votum demonſtrent cordis nigredinem. Patet, ſed patere nollent: pudetque dici, quorum neque pudet facere : etenim indulgeri exceſſus vellent, ut liberiùs & tutò vivere poſſent. *Iactanter erga ſubditos ſe erigunt* (regeremus ex Gregorio *Tautolog.* 9. D. 7. *n.* 5.) *nec quid agere debeant, ſed quid valeant attendunt. Nihil de ſubſequenti iudicio metuunt, qui improbè de temporali poteſtate gloriantur. Libet, ut licenter & illicita faciant; & ſubditorum nemo contradicat.* Ergo ſubdit : *Qui & prava ſtudet agere, & tamen ad hæc vult ſubditos tacere; ipſe ſibi teſtis eſt, quia plus ſe veritate appeti diligit.*

Greg. Magnus

Quanta caliditas, ut lateat, vel excuſetur improbitas!

Totum ſtudium, quod lateat totum furoris propoſitum; at ſi aliquatenùs micant flagitiorum ſpecimina; quanta in deaurationem embolia! Hoc & illud, hinc & hinc, huic inde, huc atque illuc, ultrò citroque; ut inveniatur effugium: quamvis ſit per falſum meditatum teſtimonium : & in triumphum veritas trahatur à mendacio, illis permanentibus, ſicut erant in principio. Indicat Iuvenal. *Satyr.* 13. à v. 108.

Iuvenal

——*Vexare paratus:*
Nam cum magna malæ ſupereſt audacia cauſæ,
Creditur à multis fiducia.

Taxat Scribani, 3. de Medic. Religioſ. *cap.* 33. & 46. ubi : *Audita plerumque, nulla penitioris cognitionis examinatione præmiſſa, creduntur : nec auditis contenti, aliud ex alio infertur, & tamquàm dicta factaque referuntur; quæ ſi propiùs certiùſque diſcutiantur nec dicta nec facta, ac nec cogitata quidem reperiemus.* Unde tantum nefas? Ut floreat improborum auctoritas, triumphetque cordium malignitas.

Scriban

18 *Quibuſcumque præciditur cerebrum, his neceſſe febrem cum phreneſi, & bilis vomitum ſupervenire* : infit Hippocrates, *6. Aphoriſm.* 50.

Hippocrat.

Conditio videtur poteſtatum foventium in tutamen inſolentiam; caput præcidunt frangentes, & anxiè ſolicitant, quod & icti nihil vomant. Satiùs erat non vulnerare, quàm velle saucios ſilere : cùm ipſi (ex phreneſi, commotà bile) quippe præciſum cerebrum, ita propendeant in vomitum, ut putrida expellant viſcera, quæ nec facta nec dicta, nec cogitata : voveantque Eumenidibus Orci, quotquot ſignarunt foramina læſi cerebri.

Volunt inſanire, ſed taceri.

Lucan. 2. v. 306

O Utinàm, cœlique Deis, Erebique liberet,
Hoc caput in cunctas damnatum exponere pœnas!

Cur ita furor? Pupugit acriter dolor; eò quòd à zelo compeſcatur libertas, atque in flagitia derogetur auctoritas. Dicit idem lib. 7. *Aphoriſm.* 12. *A pulmonis inflammatione phrenitis, malum.* Malum ſanè, debacchari vulnere; quando pharmacum in quiete : verùm cùm illorum votum, in maiora, ſit plenè occultatio vulnerum; peior furioſa frenitis, ex inflatione & ſimul inflammatione pulmonis : huius enim læſione non poſſunt flare; cùm pridem recedebat brachium,

Claud. 1. de Rapt. v. 106.

Poſt fulmina feſſum.

Hæc ne inſolentia lactata fotaque potentiæ prurigine, philautiæ ſcabie, per ignominioſam culminis auctoritatem : habebit finem? Inflati blandimine adorantium ſolicitant non habere: ſed enim uſquequaquè cruciantur finis angore. *Ipſæ voluptates eorum trepidæ* (ait Senec. de *Brevit. vitæ,* cap. 16.) *& varijs terroribus inquietæ ſunt: ſubitque cùm maximè exultantes ſolicita cogitatio : Hæc quandiù? Ab hoc effectu Reges ſuam flevere potentiam : nec illos magnitudo fortunæ ſuæ delectavit; ſed venturus aliquando finis exterruit.*

Senec.

Cogitatio finis auctoritatis, pungit illorum vaſtas cogitationes.

Cùm arrideat & libertas & felicitas, & ad prolubia ſine obicibus auctoritas; premit cor, *Hæc quamdiù*, quod erit aliquando. Sed tunc ergo quid? Qui ipſe fuit alius in digni-

gnitate, extra dignitatem erit aliter ipſe. Timebit, eritque cunctis projectus, univerſiſque pacatus, qui honore turgidus, terribiliter debacchabatur ſtolidus. Dicemus, *Tom.8.T.5. n. 2.* ex Valer. Maxim. *lib.8.cap.1. n. 5.* quod contigit L. Piſoni: qui accuſatus, quod graves & intolerabiles iniurias ſocijs intuliſſet; eo tempore, quo triſtes de eo ſententiæ ferebantur; proſtratus humi, pedes exôſculans, os ſuum cœno replevit. In huiuſmodi dedecora deveniunt inſolentia & arrogantia. Exaltatus, humiliatus, conturbatus, non ante conſummationem; ſed poſt finem.

19 Accidit hoccine in articulo, quod Eſthere intrante ad Regem, aſtruit Scriptura de Aſſuēro. *Ingreſſa igitur, ſtetit*

Eſth. 15 à 9.

contra Regem, ubi ille reſidebat ſuper ſolium regni ſui, indutus veſtibus regijs, eratque terribilis aſpectu: cumque elevaſſet faciem, & ardentibus oculis furorem pectoris indicaſſet; Regina corruit, & in

A verſ. 11.

pallorem colore mutato, laſſum ſuper ancillulam reclinavit caput. Aſſuērum perculit caſus, quo cordolium premebat pectus: *& feſtinus ac metuens exilivit de ſolio* (haud parùm commendabile; quòd ſolium relinqueret, qui maieſtate furioſus, in auxilium ſubditi) *& his verbis blandiebatur: Quid habes Eſther? Ego ſum frater tuus. Cur mihi non loqueris? Quæ*

Verſ. 16.

reſpondit: Vidi te, Domine, quaſi Angelum Dei. Valdè enim mirabilis es, & facies tua plena eſt gratiarum. Cur ſic blanditur, ut vocet ac plaudat Angelum, quem in throno vidit & torvo vultu furioſum? *Exilivit de ſolio.* En mutationis origo. Deſcivit à maieſtate, oblitus ſuperbiæ ſplendoris throni, quo fovebatur & ex potentia audacia, & ex blandienti adoratione inſolentia. Unde cùm occaſio eſſet

Qui dignitate furioſi, deponātur dignitate

remota tumoris, & videretur ſicut unus è cæteris; mutatione conditionis, videbatur tamquàm Angelus, qui erat in throno furioſus. Pende: *Feſtinus ac metuens exilivit de ſolio.* Quid & quare vel obſequiōſus metuit? De ſolio exilivit: iam non defendebatur à poteſtate: ceſsit ab honoris iure: timetque inferri ab irato, eundem furorem, quem exercuerat in throno. Gliſcit arrogantia potentium ex infulis dignitatum, & fragore adorationum. Deſcendit è dignitate, & qui in illa ſine mente, non erat ipſe; quippe cùm iam non eſſet in ſolio (ex quo cerebri evacuatio) reſtitutà ſincipiti mente; viſus delirus Angelicà conditione. Non ſolùm præ ſe fertur compos mentis, ſed etiam *valdè mirabilis.* Patet unde; cùm pridem in honoris culmine tantùm pollebat furore, quo nec affabilis ulli; ardentibus oculis ſpeciem præbens phreneſis, quaſi ex vultu fulminantis: dum fratrem ſe humiliter dicit; quæ ad pedes furore corruit, mirabilem plaudit; quandoquidem ſi nota ſuperbienti inſolentia, ſe iudicare ſuper omnes, ſuperque omnia; mutationis ſanè inſigne, quod frater eſſet cum fratribus affabili ſociētate. Iam modeſtia in vultu ſedet, qui pudoris tincturam, uti procax non cognovit; mirabilis & ut Angelus apparet; quippequàm quæ præ commotione bilis conciliabat odium, eò quòd frater, qui Superior iam facies plena gratiarum.

Modeſtia invita, ſuſpicioſa.

20 An huic ſummiſsioni danda ſit fides, creperum; etenim eſſe quit non humilitatis, ſed humiliationis artificium: & ſicut ad honorem, furore latente, duplex cor ſimulavit probitatem; valet aliud comminiſci theatrum in iactantiæ emolumentum. *Cathedra* (inſit Bernard. *Epiſt.* 28.) *quam nuper ſortitus es, hominem multorum expetit meritorum: quæ in te aut nulla, aut non quantum ſatis eſt, præceſſiſſe dolemus: ſiquidem & facta & ſtudia tua præterita in nullo prorsùs viſa ſunt convenire officio. Neſcio enim quo pacto plus placebit ſubita hæc mutatio dexteræ Excelſi; quàm ſi vitæ prioris merita ſuffragarentur.* Potens eſt Deus de iſtis lapidibus filios Abrahæ ſuſcitare; ſed è lapideo corde ſanè difficile: igitur genij ſerviles, haud alijs vincuntur armis, quàm flagellis. Refert Herodotus quomodò à Scythis repreſſa contumacia ac inſolentia ſervorum; qui contendentes conati ſunt excutere iugum. *Ex ſervis & uxoribus Scytharum* (inquit *lib.4. n. 1.* quem ſequitur Iuſtin. *hiſtor.* lib. 2.) *progenita eſt iuventus, quæ ſuorum natalium conditione cognità, obviam perrexit ijs, qui revertebantur à Medis; quibus introire conantibus repugnabat. Sæpe commiſsà pugnà, quum nihil tamen Scythæ proficerent; quidam dixit: Mihi videtur, haſtis arcubuſque omiſsis, ſumenda flagella, quibus equos verberamus, & ad illos propiùs eundum: nam quoad vident nos arma habentes, arbitrantur ſe ſimiles nobis, atque è ſimilibus eſſe. Ubi nos pro armis verbera tenentes viderint; tunc ſe noſtros eſſe ſervos intelligentes, atque id agnoſcentes, non perſtabunt. Hoc Scythæ cùm audiſſent, ita ſibi faciendum putaverunt: quo ex re-perculſi illi, pugnæ immemores, fugam ca-*

Bernard.

Herodot.

In ſervos arma flagella.

peſſerunt. Stratagema ex cunctis doctrina, ut non credant, ſed fugiant ſervilia ingenia; quæ non ſolùm aſtu & dolis aſpirant vafrè in dominum, ſed ut extremum, in ſervitium dominorum; etenim licèt obſequijs ſolicitent corda, virulenti ſcorpiones pungunt à cauda: pervenienteſque in dominium, prodit tunc quaſi ex adipe iniquitas eorum. Studia illorum æſtimentur ut ſervitia: eorumque in contumaciam nulla arma, niſi flagella. *Panis*

Eccli. 33. 25.

& diſciplina & opus ſervo. Dedecet dominatio: etenim non videtur illis dominari, elatis per inſolentem fortunam; ni cum furore exercuerint inſolentiam.

Virgil. 3 Æneid. v. 620.

Dij talem terris avertite peſtem.

DIDASCALIA VIII.

Catenæ mirabiles, queis Ieſus tractus in pectus Gertrudis.

1 EX his haris ergo tranſeamus ad paſcua, ut poſsint colligi lilia: etenim ut ait Poeta, 1. de *Remed.* v.46.

Ovid.

Urticæ proxima ſæpe roſa:

Ad unicam Chriſti Sponſam, Gertrudem ſcilicèt, dirigimus Didaſcaliam. Gertrudis, etſi inſignibus chariſmatibus magna; unica eſt Salvatoris ſponſa? Quippini?

Cantic. 6.8.

Una eſt perfecta mea: dicit ipſe. Una eſt & plures ſunt, quia in illa ſunt plures: una eſt eminentià plurium; quippe in illa ſola perfectiones cunctarum. Sic picta fulgens

Strad.

ſtella cum Epigraphe: *Inter omnes.* Adi. Octav. Stradam, Tom. 2. *Symbol.* 21. Non una de omnibus, ſed inter omnes una; quoniam illius chariſmatum micantium claritas, continet aliarum radiantium perfectionum excellentias: ambiens cœleſtes, æternos ignes in circulo cordis, licèt primæ magnitudinis. Sponſus

Continet aliarum perfectiones.

Id. 2. Met fab. 12. Cant. 2. 16.

Vertit iter, cœloque petit diverſa relicto:
Nec ſe diſsimulat: tanta eſt fiducia formæ.

Unde illa inquit: *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Gur ſibi ſoli dirigit Gertrudis plauſus, dum ille & Dilectus omnibus? Omnes diligit Dilecti nobilitas: & in Gertrude etiam diligit alias; quoniam in eius ſphæra pectoris, reſident gratiæ, quas habebant omnes. Ideo Dilectus illi, & fulget una. Quid dicemus in Thereſia? Quod alio Ethnicus:

Pone metus. Plena eſt promiſsi gratia veſtri:
——Animaſque duas conſervat in una.

Ovid. 11. Met. fab. 9.

Videſis de Thereſia fusè *Tautolog.* 4. *Didaſc.* 8.

2 Tribus iaculis Sponſum dilectum vulneravit, ut ad illam ſingulariter veniret. Amoris primum fuit rogus: exinde animarum zelus, poſtremòque humilitatis abyſſus: triplicique Sponſus ſingulari gratia, rependit inflicta pectori vulnera. De fulmine inquit Plinius, *lib.2.cap.54.* quod illo ictus, ſi clauſis oculis, patentibus reperitur. Clauſos oculos Gertrudis habuit, quouſque in baptiſma pervenit: tunc illos aperuit, & attollens fixit aciem in crucifixi Salvatoris effigiem. Ita Andrade in eius *Vit.* cap. 2. Ictus fulminis amoris divini fuit, quo eius excitatum in Sponſi gratiam cor: aperuitque oculos ad obiectam Salvatoris imaginem; unde cordi dormienti venerat fulmen. Vidit Paulus Ananiam introeuntem, ut videret; quoniam ex luce de cœlo oculus caligavit. *Vidit introeuntem, ut viſum recipiat.* Quid hoc? Inficiatur quod ſupponit? Quomodò introeuntem aſpexit; ſi ingrediebatur, ut viſum reciperet? Habebat quod recepturus. Aliud viderat oculus, aliud pectus. Baptiſmo accepturus erat lumen, qui non videbat. In baptiſmum clauſis oculis anhelabat: nil præter gratiam videre cupiebat: & (cùm inſigne deſiderij amantis ſit, oculos attolere tantum in id quod appetit cor) qui clauſi ſine lumine ante baptiſma, illico aperti ſunt oculi; ut poſſet gratiam videre ex receptione baptiſmi. Vidit, ut videret: vidit, ut viſum reciperet. Viderat Chiſti imaginem, & lucem de cœlo circunfulgentem: & ut viſum reciperet, viſum habet; quia per baptiſmi gratiam aſpicere cupit, ad quem ante baptiſmum & oculos elevavit. Vidit, ut videret Paulus. Vidit ut videret cæcus: quid quòd Ananias accedat? *Vidit, ut viſum* in baptiſmate *recipiat*; & cordis Pauli exponeretur amor, dum ante lumen gratiæ venit ſplendor: etenim ſummus, ſi oculos baptiſmate aperiturus; quòd ante baptiſmum amans aperiret oculos. Arator, 1. in *Act.* à v. 709.

Conditio fulminis.

Act. 9. 12.

Ut per baptiſmū conſors eſſet gratiæ, aperuit oculos ad imaginē Crucifixi

Culpa cadit, dum lumina claudit,
Pectora tunc aperit, cœlique agnoſcitur auctor.
Poſt oculos maiora videt.

Arator

3 Æmula Pauli Gertrudis ſtudia ſumma exercet in ſchola amoris; ut originalis cadat culpa, & oculos clauſos illumi-

nec

net in batiſmate gratia : etenim illos clauſit, ut poſſet grata Salvatorem videre. Imaginem vidit : & tunc oculos aperuit; igitur vel pupa explorabat oculorum acie, quem receptura in baptiſmate, corde. Prævenitur ante gratiam benedictione dulcedinis, in ſingulare ſpectaculum amoris: igitur gratia, quòd ante gratiam cognoſceret, in quem oculos, ut haberet, perpetuò lumine figeret. Aperit ergo oculos, quæ uſque in baptiſmum habuerat ſtudiò clauſos; ut pro pignore amoris, eſſet obſequium illius voluntariæ cæcitatis: quandoquidem mirum, quod in imagine ſponſum videndum cognoſceret, antequàm oculos aperiret. *Vidit, ut viſum recipiat*; igitur ut videat, ad illum oculos levat. Vidit, ut videat, quaſi non vidiſſet. Vidit, ut gratiam eius poſt baptiſmum videret. Amanti enim ſemel aſpexiſſe non ſufficit; equidem dilectum primum vidit in imagine, ut pòſt videret in corde.

Pridem clauſos habuerat

Ovid.d. 10. fab. 8.

——Ad lumina lumen
Attollens, pariter cum cælo vidit amantem:
Coniugio quod fecit.

4 Illuſtratus ſingulari viſione Propheta Evangelicus; dicit, quòd inter Seraphim ab illo Dominus viſus, & facie ad faciem; ut Deitatis haberet pleniſsimam cognitionem. *Vidi Dominum ſedentem ſuper thronum excelſum, & elevatum.* Unde eſſe Dominum cognovit? Quia faciem vidit? Difficile prorsùm, eò quòd Seraphim alis, eius obtegebant vultum. *Duabus velabant faciem eius.* Quomodò cognita, ſi facies pennis velata? Videt, qui mundo corde: qui pollutus tunc Vates, quo iure potuit videre? Interno gratiæ motu, ut eſſet magis mirabilis ſine Deitatis cognitione cognitio; etenim magnum, quod cognoviſſet; ad quem pro gratia obtinenda etiam oculos attolleret. Gratià, ut videri poſsit, habetur Numen: tractuſque tunc expoſuit mirificam claritatem; ſtante Vate ante Divinum Thronum: quandoquidem novum & mirum, quòd Numen pollutus labe diſtingueret; priuſquam ad cognitionem gratiam haberet. Non Dominus in hac viſione obiectus fuit, ſed tantum imago. Ita Fernand. de *Viſion.* Sanct. & Alapid. hic. Non poterat ipſum Dominum videre, ni mundo corde: pollutum ſe Vates dicit, quod nollet; ut videre valeret: at cùm amor ingenioſus ſit, ut flagrans demonſtret cor; Dominum vidit, cùm Dominum non videret: etenim haud valens Numinis videre ſpeciem; pro labe eluenda, oculos levavit in Deitatis imaginem: quippequàm gratià à ſe videndum cognovit; priuſquàm ſpeciem mirà viſione videret.

Iſai.6.1

Verſ. 2.

Eius ad Dilecti imaginē diſcretio, antequā eſſet cognitio.

5 *Singulari modo* dirigebatur amor Virginis Gertrudis, ut fieret cor ſingularis habitatio Salvatoris. Ita apud Caſtaniz. *lib.* 1. *cap.* 17. Ante baptiſma, quo conceſſà gratia, originaria labe erat polluta; quam excutere optabat, quoniam nihil ex his quæ cordi, videbat. Cæcutiens templo pro gratia acceſsit, Dominum ſenſit, atque lumina levando, Dominum vidit. Dominum, & habens originale delictum? Non vidit ſpeciem, ſed imaginem; vidit, ut amplius videret: quapropter ut Dilecti gratiam habeat, figit oculos in imagine quam viderat. Vidit & non vidit: etiam vidit ut videret: equidem ante baptiſmum Numen Sponſi vidit pro gratia in imagine; ut poſt baptiſmum haberet ſingulari modo in pectore: quippe cognovit, antequàm vidiſſet: dicereque quibat ſaucium dilectione pectus:

Caſtann

Priùs quam lumine, vidit illuſtrato corde.

Ante tuos animo vidi, quam lumine vultus:

Illa dedit, cuius imaginem iam viderat, ardens cor. Verùm flamma cuias eſt? *Cleomeni ſacrificanti in templo Iunonis* (ait Herodot. *lib.* 6. n. 15. & La-Zerda in illud Virgil. 2. *Æneid.* v. 173. *Arſere coruſcæ luminibus flammæ*) *flammæ ſubitò è pectore ſimulacri effulſerunt.* In ſignum felicitatis præ ſe fertur victima ſine corde; quia raptum Numini: ait Achill. Bocch. *Symbol.* 122. quod quidem noſtro articulo congruit, dum ſuccinit:

Ovid. Epiſt.15 v.35.

Herod.

Litatio cordis ſignum felicitatis.

—Raptum Hermocrati Dijs forte litanti,
Cor fellix quondam fecerat auſpicium.
Caſto atque integro (mihi crede) litatio corde
Nulla poteſt ſummo gratior eſſe Deo.

Achill. Bocch.

6 Noſtro in articulo uterque convenit, ſed grave argumentum cogitationi producit. Cor offertur flamma amoris, felicitate offerentis. Cur igitur flamma non invenitur in corde, ſed in imagine? Ignis erumpit è pectore imaginis, & in corde à quo natus, aut videtur ullus ignis? Imaginem Dilecti Gertrudis viderat, cor obtulerat, quod amorem conceperat: & ex pectore imaginis procedunt flammæ; quippequàm Sponſus flagrabat amore, eò quòd ſibi dicatum in crucis ara, ſine corde inventa victima. Per oculos cor advolavit in Sponſum, imagine crucifixum: hinc Sponſi incendium; cuius radij viſi ſunt in ſimulacro, & corde & amore mutuo: equidem cor ad illum ictu oculorum dixerit, ut ad ſe traheret. *Averte oculos tuos à me, quia ipſi me avolare fecerunt.* Unde & ubi? Unde, à cruce, quia ibi vidit in imagine. Ubi, *In te ferri*: ait Sanctius hìc, *n.* 10. ſiquidem ita capi delectatur dum Gertrudem amore flagrans amplectitur; ut totàm crucis obliviſcatur paſsionem, propter cordis ſagittantis habitationis dulcedinem. Fuit ſagita hamata, qua vulneratum traxit, dum ab oculis emiſit. Illa ad illum fertur: ille verò à Gertrude dulciter trahitur. ille cor ſaucium ſingulari charitate, reſpexit; & qui ſpectavit vulnera, vulnus habet: etenim qui pectori fecit vulnus, quia ſimul ſaucius avolavit in pectus. Vidit itaque eius vulneratum cor,

Oculos in Sponſum tunc direxit, ut ad ſe traheret.

Cant.6. 4.

Sanct.

Cur eius ſagittæ hamatæ.

Et pars ſpectati vulneris ipſe fuit.

Ovid. 1. Art. V. 172.

7 *Averte oculos, quia ipſi me avolare fecerunt.* Haut fuit morula in præparata gratia. Oculi fuerunt in amore duces, ut Sponſo præpararentur Gertrudis cogitationes. Videtur, & trahitur. Illa ſpectat & ille avolat: idem in inſtanti, præparato utriuſque corde; ut clareret ſedes cordis, roburque vulneris: igitur idem fuit, illam Sponſum videre, ac illum ut vulneratum, ad Sponſam avolare. *Avolare fecerunt*, quem oculi vulnerarunt. *Tantus illorum decor* (inſit Alapide hìc) *tanta, tamque ignea, ò Sponſa, in eis vis; ut mei in ſui amorem rapiant: ut mihi dominentur: ut amori ſuccumbam: ut mihi mentem quaſi eripiant: ut nimietate amoris fugitivum cor quaſi avolet, & in te tranſvolet.* Elucet amoris theatrum, & cordis obſequium, atque fortis redamationis ſtudium: etenim cordis traditio ita Dilecto complacuit, ita preſsit, ita obſtrinxit, ita rapuit; ut in eius cordis habitationem tranſiret.

Traxit, dum vidit.

Alapid.

Captiva capiet.

Senec. Oetæo Herc. v. 335.

Aptè. Ut vidit? Minimè: antequàm videret. Imigine Sponſi capitur, ad illum fertum, ſed proceſsit tamquàm inſidioſus amor; quippe cepit capta, ex oculorum hamata ſagitta: equidem in Sponſum amore exceſsivo fertur; ut raptus etiam & captus in eius corde videatur. *Inter eius brachia me tamquàm captivum tradidit.* Illa capta in Sponſi imagine; ut illum captivum ſuaviter videret in corde.

Caſtan.

8 *Vivo autem, iam non ego: vivit verò in me Chriſtus*: dicebat Paulus. Si ita more punctus, ut non viveret ſibi, ſed vità Dilecti; ſtylus omninò variatur: equidem ſi amore vivit, amor in dilectum fertur: quare dum ius eſt dicere, eum vivere amore in Chriſto; aſſerit vivere Salvatorem in eo? Aſtruit ſupereminentiorem charitatem, & præſtantiorem amorem. Vivere in reamata, ſunt amoris vulgaris inſignia; quippe amore fertur, qui vulneratus amore. Aliquid inſignius videndum in amore ſingulari. Si vita Chriſti viveret, in illo eſſe, & habitare ſignaret: dicitque meditanter Chriſtum in illo vivere; ut ſummum videretur in exceſſa charitate: etenim ita illum Paulum dilexit; ut ad eius cordis habitationem traheret. Claruit prodigium, dum Chriſti erat eius pectus habitaculum. *Ut revelaret filium ſuum in me*: præmittit Galatas alloquens. Non per illum ſed in illo, ut conſtaret cordis æſtuantis dilectio: ſiquidem in corde Pauli Pater æternus filium non revelaret, ni corde haberet. *Ut revelaret filium ſuum in me.* Thronus eius Pauli cor: vivenſque Chriſti amore, in ſe dicit Chriſtum vivere; quia Chriſtum amore traxit, ut habitaret in corde. Vivebat in Chriſto, & etiam Chriſtus in Paulo: at hoc excellentia vitæ in vita, ut amoris ſingularis ſplenderet excellentia; qua cepit captus, atque captor ſenſit vulnus. Vivendo in Chriſto, ferebatur; non trahebat. In illo Chriſto vivente, trahebat, qui tractus, ſingulari amore. Novum videbatur, Dilectum trahi; quod contingit ſolùm ex amoris magnitudine. In pectore oſtendit; ergo traxit: ſiquidem ut conſtaret quantus flagrantiſsimus amor; in eius corde revelatus fuit Redemptor. Ibi elucet, ubi manet; ut qui quærit, quærat ibi, videatque cordis excellentem flammam, & amoris capti & capientis excellentiam: igitur rependens gratijs dilectionis magnitudinem; elegit pectus amantis in dulcem habitationem.

Galat.2. 20.

Charitaš Pauli præſtaš ſingulari amore.

Cap. 1. 16.

Cor eius, Ieſu thronus.

Nec tamen eſt mirum, ſi ſit ut oporteat, arcu
Miſsilibus telis cominus ictus, amet.

Ovid. Epiſto. 13. v. 37.

9 Quid de Gertrude dicam, dum eamdem miramur in pectore flammam? Capta ab amore cepit, captivum ipſum dilectum in cor reduxit. Chriſtus vivebat in illa: ergo ad ſe traxerat: erat amor exceſsivus: exprimit pectoris thronus: equidem illa præ dilectionis ſingularis magnitudine; quem illuc traxerat revelabat in corde ſignans quòd ibi habitationem haberet, ibique in Sponſa placidiſsimè viveret. Appoſitè, etſi aliò Manil. 2. *Aſtronom.* cap. 16. à v. 59.

Et Gertrudis pectus.

Nunc huc, nunc illuc ſortem mutantis utramque.
Conde locum, Numemque Dei, totumque potentis.

Manil.

Quæritur inverſo titulus ſub corde ſagaci,
Quod tibi poſterius magnos revocatur ad uſus.

Plin. *Conditio Phlegontidis gemmæ.*

De gemma Phlegontide, *lib. 37. cap. 11.* ait Plinius: *Intus ardere quædam videtur flamma, quæ non exeat.* Hæc pretioſitas non invenitur præſtantia ac fulgore lapidis; ſed tantùm in corde inflammato Gertrudis zelo animarum, ut devias ac errantes revocaret ad Sponſum. Ardentiſſimo animarum zelo æſtuabat, & omnes in viſceribus Ieſu-Chriſti cupiebat. Ut accenſa eſt flamma non exijt: & maius præbuſto (quòd ſemel accenſa non exiret: etenim ex quo cœpit, honor ſibi honor ſponſi. Latè in *Inſinuationib.* maximè *lib. 1. cap.* 8. Luebat ſponte pœnas, pro his qui malignè commiſerant culpas. En flamma, atque in flammam exercitia. *Ut omnes Chriſto lucraretur* (dicitur, ibid. *cap.* 5.) *ſæpiſſimè viſa eſt, ſibi requiem, ſomnumque ſubtrahere, cibum differre, reliquaque corporis commoda aut aſpernari, aut differre: quo animabus, imò quo Chriſto, animas eidem reducendo, ſerviret. Faciebat autem omnia hæc cum alacritate tanta ſpiritus; ac ſi in ijs non laborem, ſed delicias ſentiret.* Charitas enim omnia ſuffert, omnia ſperat.

Quantum in Gertrude zelus animarū

Caſtàn.

10 Videbat prævaricantes & tabeſcebat, fructa lege; unde exitus aquarum deduxerunt oculi: igitur Rachelis adinſtar, eius anima liquefacta (iliorum ſentiens vulnera) ut converterentur ad cor; plorabat *filios ſuos, quia non ſunt.* Suos dicit, qui nequaquàm ſui erant, & quia idololatræ, & ex tribu Ephraimitæ: tuncque radiabat charitatis zelus; quippequàm à ſe & etiam a lege alienos, lachrymabatur ut ſuos. Quieſcat, ò Gertrudis, vox tua à ploratu, *quia eſt merces operi tuo.* Profectò: fletus eſt & luctus Rachel plorantis filios ſuos, ut ſint; & nolentis conſolari, quia non ſunt. Lachrymatum merces eſt: quandoquidem per illarum copiam; egit, qui captivus ducebatur, pœnitentiam: percuſsit femur, erubuit, opprobrium ſceleris confuſione cognovit, ſimulque per lachrymantem Rachelem, obtinuit optatam peccatorum contritionem: ſuique facti, qui non erant ſui. Non peccavit, *& in amaritudine moratur oculus eius*; quia cordi ex crimine alieno planctus, ut ulceri in dolore medicina adhiberetur, dum illa amarè lachrymabatur: igitur cum ſummè Sponſum amaret, & non amorem ſentiret; quælibet iniuria adverſus Sponſi honorem, cedebat illi in animæ amaritudinem.

Matth. 2. 18.

Ierem. 31. 16. *Pro peccatoribus lugebat.*

Iob, 17. 2. *Illi Dei offenſa, Sagita.*

Cerne cicatrices, veſtigia pugnæ.

Ovid. 3. Amo. 10. v. 19.

Cùm mihi moleſti eſſent, induebar cilicio: dicit David. Sibi ipſis moleſti erant peccatores, quos anxios videns flamma excitabatur charitatis: qua quidem ſibi ſumebat cilicium; ut ab illis moleſtiam averteret flagitiorum; igitur ut divinam placaret accenſam iram: agebat pro tranſgreſſoribus inauditam pœnitentiam. Congregata fuerunt in Gertrude flagella, qui in illa eſſet flagellorum cauſa, niſi charitatis ignis in Ætna pectoris; ut flammam demonſtraret amoris: etenim magnus; ubi pro peccatis aliorum doloribus ſatis fit, & in pœnis exantlatis manet impollutum cor. Patuit in Moyſe pro peccato in adoratione Vituli. *Deuteron.* 9. 18. ſed ſplendidius in Chriſto; cuius maior zelo animarum dilectio. Videſis dicta *Tom.* 2. *T.* 7. *D.* 7. à *n.* 4.

Pſ. 34. 13.

Eius pro peccantibus pœnitentia.

11 Summus Pontifex proponitur Salvator N. à Paulu ſanctus; innocens, impollutus, ſegregatus à peccatoribus: *qui non habet neceſsitatem quotidiè (quemadmodùm ſacerdotes) priùs pro ſuis delictis hoſtias offerre; deinde pro populi: hoc enim fecit, ſemel ſe offerendo.* Mira profectò charitas, & oblationis celſitas; exprimente in cruce charitatis magnitudinem; dum ſeſe obtulit in criminum ſatiſfactiomem. Alij ſacerdotes pro ſe, pollutis, offerunt ſacrificium, & pro alijs. Chriſtus erat à peccatis ſegregatus, innocens ac impollutus; flagrans tamen in ſalutem animarum, quæ oppreſſæ iacebant ſub onere peccatorum. In tot doloribus, ſenſus mortificantibus, non ſentiebat vulnerum dolorem, ſed vulneratorum crimen; quorum infelices animæ arcebantur voluntariè ab æterna beatitudine: & ſe ſemel offerendo, eius charitatis cordis coruſcavit magnitudo; quippequàm nulla in zelo maior dilectio, quam quòd pro alijs (cruciatu, paſſione, cruce) pleniſsimè ſatisfaceret; cùm nullum crimen haberet, Contextum nota. *Prius pro ſuis delictis hoſtias offerre, deinde pro populi: hot enim fecit, ſemel ſe offerendo.* Quænam ergo delicta, ſi uti impollutus haud haberet ulla? Aliena deſcribit. Unde ergo pro ſuis, ſemel ſe obtulit? Ut non ſolùm oſtenderet charitatem, ſed charitatis inſigniorem celſitudinem: etenim ita ſatisfecit patiens propter aliena peccata; quaſi qui impollutus potuiſſet habere propria. Hoc eſt, amore mori: pœnam delictorum, & dilectorum aſſumere ſibi. Ad unguem altiore ſenſu Ethnici cogitatio, 10. *Metamorph.* fab. 7.

Hebr. 7. 27.

Præſtantia ſumma amoris, in pœnitentia pro alijs.

Vi-

Ovid.

——Videoque tuum mea crimina vulnus:
Tu dolor es, facinuſque meum: mea dextera letho
Inſcribenda tuo: ego ſum tibi funeris auctor.

12 Quàm propriè utriuſque Sponſi mutuantur corda; ut in utroque eadem zeli fulgens reperiatur flamma! Pro alijs, culparum pœnis obnoxijs, Gertrudis feſtiva pœnitentiam agit. Illius in corde Sponſus charitatis ſuæ ſigillum impreſsit; ut propter animarum converſionem, propoſito ſibi gaudio, ſuſtineret crucem. Quid amplius? In ampliora tendit pectus. Pro infidelibus & hæreticis in ieiunio humiliat animam, quippe deplorati nullam agunt pœnitentiam. Hic eſt cordis amantis ſcopus, nec eſt qui ſe abſcondat à calore eius. *Uſquequò tu luges Saul?* Signum præſtantis amoris eſt: equidem, quia poſſeſſus à diabolo animæ reſpuebat ſalutem; charitatis flammà lugebat impœnitentem. Poſſumus dicere aptiùs quàm Plinius de Eſſenis, *lib.* 5. *cap.* 17. *Tam fœcunda illis aliorum vitæ pœnitentia eſt.* Ita Gertrudis plures frugi lucique gratiæ prodidit, quos in Chriſto concepit. Helena in album Deorum relata, & ſpartæ ſub titulo Veneris Hoſpitæ culta fuit; ut dicemus, in *Ephemer.* 9. *Febr.* Nata eſt puella turpiſsimæ formæ, quia fœdiſsima facie. Ægrè tulit nutrix, excogitavitque ut ſingulis diebus illam ante Helenam poneret, ut alumnam à deformitate liberaret. Apparuit Helena, iam Diva, ſpecie aliena; & nutrici monſtrum videri detrectanti, inſtitit puellam videre: *Magni enim facturam illam, ſi à ſe infans conſpiceretur* (ait Herodot. *lib.* 6. n. 15.) *Ita nutricem puellam oſtendente, demulcentem caput puellæ, dixiſſe, futuram eam formoſiſsimam; atque priſtinam ſpeciem decidiſſe.* Hæc quæ mira coloribus phantaſticæ ludentis fictionis; ſunt vera prodigia interceſsionis, & lachrymarum Gertrudis: igitur illa plorante, & pro anima peccatrice pœnitente; quæ nigra prorſus, formoſa, atque ſine macula, quippe evanuit forma priſca.

Etiam infidelibus.

1. Reg. 16.

Plin.

Eius interceſsione frugi convertuntur animæ.

Herod.

13 Ceſſet ergo, Diva Rachel, vox tua à ploratu, quia eſt merces operi tuo. At quanta aut qualis? Inuſitati, ſed ſingularis favoris. Accidit, uſque ad intempeſtam noctem laboranti in huiuſmodi exercitijs, dixiſſe ille Sponſum. *Vade, quieſce, dormi. Inſtat hora matutinæ tuæ laudis*: reſpondit Gertrudis. *Quieſce, dormi* (promit denuò) *ego pro te vigilabo.* Vernaculè: *Yo te guardarè el ſueño.*

——Datur hora quieti:
Pone caput, feſſoſque oculos furare labori:
Ipſe ego pauliſper pro te tua munera inibo.

Vig. 5. Æneid. v. 844.

Recubuit & in pectore Sponſi: dormivit, & ſoporata eſt, quia Dominus illam ſuſcepit in latere. Ita mirifica viſione oſtenſa Marianæ à Ieſu, ut referunt Andrade in eius *vit.* & Lardito, *lib.* 3. *cap.* 11. priuſque articulum deſcribens Bernard. in *Cantic.* ſerm. 52. n. 2. *Nec deeſt in noſtro genere* (inquit) *qui hoc munere felix lætificari meruerit: ubi manifeſtè inducitur cœleſtis Sponſus vehementiſsimè zelans pro quiete cuiuſdam Dilectæ ſuæ ſolicitus ſervare inter brachia propria dormientem; nequà fortè moleſtia, vel inquietudine à ſomno ſuaviſsimo deturbetur: Quid putas illic accipiet, quæ hic tanta familiaritate donatur; ut Dei brachijs amplecti ſe ſentiat, Dei ſinu foveri, Dei cura & ſtudio cuſtodiri, ne dormiens excitetur.* Hoc privilegium Ioannis dilecti, qui cæteris altiùs à Domino meruit honorari. Aliquid tamen arbitror diſcriminis, in gratijs exhibitis in commendationem Gertrudis, & Ioannis. Ioanni (uti Sponſæ) gratiam indulſit, ne ſuſcitaretur; donec ipſe voluerit: Gertrudi quieſcere mandat, & à ſomno vigil excitat, ut choro aſsiſtat. Uterque in ſinu Dilecti dormit: at cui plus Dilectus favet? Maius videtur amoris ſpecimen, haberi ſomni cuſtodem.

Ieſ. ... ſomni cuſtos.

Bernard.

Quanti privilegium, & quibus gratijs.

Cant. 2. 7.

14 *Ego dormio & cor meum vigilat* (dicit cum ſponſa Gertrudis) *Vox dilecti mei pulſantis.* De amantis ſolicitudine poteſt intelligi, eò quò amor ſicut cor, nequeat, vel quieſcere, vel dormire.

Cap. 5. 2.

——Placidà reſoluta quiete;
ſæpè videt quod amat.

Ovid. 11. Metam. fabul. 7.

Sed altior ineſt & ſomni, & vigiliæ ſenſus. *Periodum* (infit Doctiſ. Sanctius hic, n. 15.) *Rab. Salomon ita dividit, ut illud*, Ego dormio: *Ad Spondam pertineat: illud vero*, Cor meum vigilat: *Ad Sponſum. Oſtendit maximè humanitatem Sponſi & amoris vim; quòd Sponſæ dormienti invigilet ipſe, deliciaſque omnes & paret, & indulgeat.* Laus Sponſi totus Gertrudi conatus: chorus inſtabat, & ſomnus. Sponſus invigilat, ut Sponſa dormiat: ſicque deliciæ clarent Gertrudis; ut vel ſopita ſurgat ad vocem pulſantis. Ille vigilat, ut illa poſt ſomnum vigilet, & laudes cantet; in quibus ille delectatur, & ſuaviter demulcetur; quandoquidem ut vocem eius audiat, dormientem excitat, ſiſtiturque choro, quaſi vir qui ſuſcitatur ſomno ſuo. *Dilectus loquitur: Surge, propera amica mea.* Mih-

Sanct.

In ſomnum conciliat, & ad chorum excitat.

curæ , tuam ſolicitate quietem : tibi pro-
fecto , in choro cordis exprimere vocem.
Bie. Va. *Eſt mihi cura tui , ſit tibi cura mei.*
Epiſtol. Surge , venit hora & nunc eſt. Propera
Proceſ. ſurge velociter. Surge qui dormis , ut au-
diam a te & exaudiam vocem laudis. Vox
Cur ex- enim tua dulcis : exaudieris excitata ; ut
citat? enarres univerſa mirabilia. Surge , maxi-
mè percuſſo latere. Surge. Minime Ger-
trudis à choro aberit ; quippe non dormi-
tabit , neque dormiet , qui cuſtodit. Se-
cure dormit , quæ ita delicioſè quieſcit:
iureque gloriatur , cùm a Dilecto excita-
tur ; ut ad illum excitetur. Gaudet vul-
nerari ab illa : erant Sponſæ verba divini
amoris iacula. O Ieſu bone ! Vides vulne-
Abac. ratum cor ex vulnere. Ita cor ? *Suſcitans*
3. 9. *ſuſcitabis arcum tuum* , ut ex dormientis
corde , veniant ſpontè ſagittæ ; & voce
Vivit laudis vulneretur auditus, quia iam vulne-
Chriſtus ratum pectus. Dormit ſanè : & dum Spon-
corde Ger- ſus vigilat , cor ſuum vocat , in ſignum
trudis. amoris mutui , atque ſummæ charitatis;
Ovid 2. equidem Sponſus , ſomni cuſtos vivebat
Amor 9. corde Gertrudis. Micat per vulnera.
v. 11. *Quid iuvat in nudis hamata recondere tela.*
Proper. *In te iam vires ſomnus habere poteſt:*
4. 7 v. 15 Vixit (inſit Caſtanniz. *lib.* 5. *ca-*
14. *pit.* 1.) *quantum ad Deum ferventiſsimà*
Caſtan. *charitate. quantum ad proximum , vigili*
Ibi. *lib.* *ſolicitudine : quantum ad ſeipſum , profun-*
1 *cap.* *diſsima humilitate. Inerat illi gaudium*
12. *de ſui deſpectione. Imò arbitrabatur in hu-*
iuſmodi operibus , eſſe in Eccleſia Dei tam-
quam larvam. Hoc humilitatis opus: *cum*
Luc. 17. *feceritis omnia ; dicite : Servi inutiles ſu-*
10. *mus.* Videbat chariſmata , & apertis ocu-
lis , nihil videbat : tota ſibi videbatur
larva ; quaſi virtutum contineret colores,
Ibid. & non virtutes. *Ah Domine mi* (clamabat)
inter pracipua qaæ operaris miracula ; hoc
unum ſingulare arbitror , quòd me indigniſ-
Gertrud. *ſimam terra fert, peccatricem* ; & in cor-
humili- de Ieſum habentem ! Imò in pectore habi-
tas ſin- tantem ! Hæc de ſe cogitat ? Magna cogi-
gularis. tat : non cognoſcit perfectionem ; & ad
perfectionem , nec eſſe humilem : tantùm
ab eius quibat cogitari humilitate, ita per-
fectam peccatricem eſſe.
1. Tim. 16 *Chriſtus Ieſus* (dicit Paulus) *ve-*
1. 15. *nit in hunc mundum, peccatores ſalvos fa-*
cere ; quorum primus ego ſum. Sit ergo
ad oſtendendam Domini miſericordiam,
& propriam reſipiſcentiam: verùm eius de-
lictum iam erat pœnitenti condonatum,
reconciliante gratia , qua à Chriſto acce-
perat ſingulariſsima dona , conceſſa in ſi-
gnum familiaritatis intimæ , ſpecialiſsimæ
gratiæ ; ita ut in illo Deus revelare filium
ſuum , & ſtigmata Ieſu-Chriſti impreſſa
portaret cor. Hæc non ſunt ſigna pecca-
toris ſed amici : quo ergo ſenſu in hoc ſta-
tu , primi & peccatoris maximi. Dicat,
Inter peccatores maior fui : verùm *Quo-*
rum primus ego ſum ? Quomodo cum gra-
tia & tot gratijs peccator dicitur , & uti
primus ſignatur ? Præmittit cauſam ad hu-
militatis excellentiam. *Superabundavit* Verſ. 14
gratia Domini noſtri. Venit Chriſtus pec-
catores ſalvos facere , illorum cùm Patre
facta reconciliatione. Cunctis ſalvandis,
ut vitam haberent : alijs etiam , ut abun- *Pauli*
dantius haberent : & dum paulus ſummè *quaſi iu-*
gratus , peccator & primus dicitur , gratia *dicium*
ſuperabundans meditanter ſignatur ; quia *in ſui*
gratia inſignis , cùm eſſet de cœlo abunde *deſpectū.*
plenus gratiarum , ſe cogitare ad obſe-
quium uti abyſſum peccatorum. Gratia uti-
que (cum eſſet) propter pœnitudinem, ſeſe
cognoſcere peccatorem. Maior profectò
enituit , cum non eſſet, exprimens ornatus
inſigni gratia , non ſolùm humilitatis ſpe-
cimen, ſed excellentem atque mirabiliorem
humilitatem : quandoquidem humilitas
inaudita ; Chriſtum in pectore habere , &
ſe peccatorem maximum & primum dice-
re : propter pretioſam ſingularem humili-
tatem : propriam præterire perfectionem:
& peccatorem tunc eſſe , donatum ita gra-
tia ſingulari ; ut in pignus excellentiſsimi
amoris , Ieſu ſtigmata portaret in medio
pectoris.
17 Aliter cogitat David , qui ad ni-
hilum redactus eſt ; & neſcivit , ad nihilum
per ſui deſpectum eſſe humiliter redactum.
Reſpexiſti humilitatem meam : dicit Domi- Pſ. 30.
no. Aliquid ſignat inſigne in haccine hu- 8.
militatis expreſsione. Unde Genebrard.
ſubdit : *Cognoviſti humilitatem. Septua-*
ginta voluerunt explicare efficaciam & ef-
fectum iſtius cognitionis. Quid ergo , ut Genebr.
palam fiat effectus & efficacia ? Dicit Pro-
pheta. *Ego autem dixi in exceſſu mentis*
meæ : *Proiectus ſum a facie oculorum tuo-* Verſ. 12
rum. In exceſſu : extra communem men- *Omnis hu-*
tem , & intellectionem ; quia cogitabat, *militatis,*
adverſus quod cognoſcebat : igitur quæ *perfectio*
cognoſcebat incendia cordis, & uſque ad *arbitrari*
exceſſum mentis ; arbitrabatur præ amore *imperfe-*
amoris imperfectiones. *Proiectus ſum à* *ctiones.*
facie oculorum tuorum. Quia ſua , eſtò
Numini accepta , diſplicebant opera : ſe-
que iudicat proiectum ab oculis Deitatis,
quando acceptior eius oculis ; quippè-
quàm obſequia amoris damnabat cordis
humilitas , quaſi malè operans. Ab ocu-
lis

lis Deitatis proijci , eſt in infernum detru-
Quenam di, quod fit per commiſſa crimina. Huiuſ-
ſpecies hu- modi cogitatio cum tanta gratia ? Pluſ-
militatis quàm exceſſus mentis, videtur exceſſus hu-
ex exceſ- militatis : quippequàm huius virtutis ex-
ſu mentis ceſſus , non ſolùm ignorare perfectionem,
animam ſummè gratam iudicare peccatri-
cem; ſed propter amoris intenſiſsimi exco-
gitatum deliquium , dignam proijci in in-
fernum.
18 Hæc cogitatio Gertrudis ex exceſ-
ſu humilitatis. *Tanto zelo divini honoris,*
tantaque humilitate reſpiciebat ſeipſam
(ſubdit Caſtanniz. d. *cap.* 12.) *ut inter-*
dum de ſe vel cogitare , vel loqui ſoleret:
Caſtann *Quamquàm poſt mortem , in inferno , pro-*
pter mea eſſem demerita , crucianda ; adhuc
gaudebo Dominum ex alijs hominibus per
me recipere honorem. Signat ſimul amoris
ſtudium & demeritum. Vulnerata chari-
tate loquitur , & plus cogitando vulnera-
tur. Eſt extra ſe. In exceſſu mentis amore
vehementi fit ; ut cognoſcatur effectus &
efficacia humilitatis , dum arbitratur proij-
ci à Divinitatis oculis: igitur quia ſibi viſa
Arbitra- indigna , ut ita peccatricem ferat terra;
tur Ger- arbitratur exceſſu proijci in tartara. Stu-
trudis to- dia amoris non cognoſcere , & amori to-
tum nihi- tis viribus ſtudere ; diſplicere quod ſum-
lum , in mè placet , quod ſi non placeret, diſplice-
dilecti ret ; non eſt intelligentiæ defectus , ſed ex-
Sponſi ceſſus intellectionis , & faſtigium in apice
obſequiū. charitatis. Totum quod ſibi poſsibile,
appetenter operatur : ac cùm videat nihil
amanti ſatis ; nihil videtur. Nihil dignum
dilecto ſcrutatur cognitio. Quid in eius
obſequium faciat ; amor inceſſanter cogi-
tat. Se dicare , parum eſt : parum , offerre
ſtudioſè cor. Quid faciet ? Dum amplio-
rem oſtendit amoris fidem ; perfectionem
illam ſignare ut imperfectionem.
19 Maior charitas haud valet inveni-
ri , quàm vitam pro amico tradi. Unde di-
gnum reflexione , quod ſextus filius Salo-
monæ , dixit Antiocho, propter fidem tor-
quenti : *Mori incipiens , ſic ait : Noli fru-*
2. Mach. *ſtrà errare. Nos enim propter noſmetipſos*
7. 18. *hoc patimur , peccantes in Deum noſtrum:*
& digna admiratione facta ſunt in nobis.
Peccantes ? Extremum demonſtrat amo-
rem , & eius profundendo vitam , inſig-
niorem fidem ; & dicit : *Peccantes* ? Quid?
Aſtruit exceſſum amoris exceſſus mentis:
igitur ſi exceſſus, ſingularis dilectionis ſunt
officium ; claret ſumma ſummarum , quòd *Cur mi-*
ſe cognoſceret peccatorem , dum maiorem *rabile hu-*
in fide oſtendebat charitatem. Ideo *digna* *iuſmodi*
admiratione facta ſunt in nobis : ſubdit. *iudicium.*
Quid ergo factum? Quod ab amante audi-
tum: igitur ſummum in obſequio ſtudium,
non dici obſequium ; maiorem fidei de-
monſtrationem , non habere plenam fidem;
quod non ultrà , facere , & nihil totum vi-
deri ; ſunt profectò cuncta digniſsima ad-
miratione. Humilitatis eſt ars, dum oppri-
mitur , qui diligit : errat & fruſtrà , qui
ſævit : mirabiliaque dicuntur facta ; quip-
pequàm in humilitatis & amoris ſtatera,
plus & altiùs elevatur, qui à ſe deprimitur.
20 Intelligitur modò effectus humili-
tatis , induſtriâ amoris. *Creſcente in hac* Caſtan.
Dei electa cum cæteris virtitutibus humili- 1. cap.
tate , creſcebat. Amor & ignis & pondus 17.
eſt. Gertrudis elevatur in humilitate , amo-
ris pondere ; ita ut coronaretur perſona-
liter à Trinitate : Patre ſcilicèt vocante
Lampadem Eccleſiæ ; Filio , *Medicinam* Ibid lib.
gratiæ ; Sanctoque Spiritu , *Nutrimentum* 5. cap. 7.
fidei. Patent catenæ mirabiles , quibus to-
tum cœlum traxit ad intima cordis. Ex re- *Elogia*
verberatione radiorum Solis in ſpeculò *Gertrudis*
convocavo , accenſus eſt ignis magnus, ad *à SS. Tri-*
cuius præſentiam (quippe ubique impel- *nitate.*
lebat flammam) quilibet adſtantium ha-
bens cor , ex pectore extractum , appone-
bat ad focum ; quo flagrabant ignita , eò
quòd igne cœleſti erant tacta. Ita apud
Achill. Bocchium , *Symbol.* 60. Acceda-
mus ergo ad cor Gertrudis , in quo flam-
ma cœleſtis amoris , ut noſtra igneſcant,
& liquefiant : iuvabit enim in felicitates
æternas , imitatione vitæ de flammis tol-
lere flammas.
Sic qui mente Deum pura capit ; illicèt
intùs
Corde micans , flammas concipit æthe- Achill.
reas? Bocch.
Unde alij atque alij divino prorſus amore
Succenſi igneſcant , Templaque ſumma
petant.